

1. A felvilágosodás alapja

- Reneszánsz
 - *individualizmus* (egyéniség előtérbe kerülése)
 - az új keresése, a világot kell megváltoztatni, nem az embert
- Reformáció
 - a keresztény *univerzalizmus* felbomlása (új irányzatok megjelenése)
 - *szekularizáció* az állam és egyház szétválasztása
 - az egyházak társadalmi szerepének csökkenése
- Modern természettudományos világkép (kidolgozói világi tudósok)
 - Kopernikusz, Kepler, Galilei (csillagászok, fizikai törvények, *heliocentrikus világkép*)
 - Newton (gravitáció)

2. A felvilágosodás jellemzése

- az ész és a tapasztalat által felépített filozófiai eszmerendszer a 17-18. században
- a kiindulópontja Anglia, és a kiteljesedése Franciaországban valósul meg
- „dogmák” helyett természeti törvények és a „józan ész”
- „hagyomány” helyett „haladás” és fejlődés
- „fanatizmus” helyett „tolerancia”
- „tekintély és zsarnokság” helyett „szabadság” és emberi jogok
- létrejönnek a szabadkőműves páholyok
- 1717, London: Anglia nagypáholya „szabadság, egyenlőség, testvériség”
- rózsakeresztesek: szabadkőműves gyökerek, misztériumvallási alapok

3. A felvilágosodás filozófiája

- Racionalizmus: a világ a tudomány által megérthető és megismerhető
 - R. Descartes módszere a kétely: „cogito ergo sum” – „gondolkodom, tehát vagyok”
 - Kant: „a racionális megismerés az alapja mindennek”
- Empirizmus: a világ tapasztalatok útján ismerhető meg
 - F. Bacon: a megismerés alapja az érzékelés
 - Voltaire: „tiporjátok el a gyalázatost!” - az egyházra nincs szükség, mert magunk is megérthetjük a világot
- Deizmus: a világot Isten teremtette, de azóta nem törődik vele

4. Társadalomtudományok

- J. Locke:

- a társadalmi szerződés kérdése
- az emberek önként vetik alá magukat az államnak, egy társadalmi szerződést kötve, ha a vezető visszaél vele, akkor le lehet váltani (későbbi királykivégzések alapja)

- Montesquieu (1689-1755):

- a francia abszolutizmus kritikája
- az alkotmányos monarchia működhet (ha a király hatalmát lehet korlátozni)
- FONTOS a hatalmi ágak szétválasztása (törvényhozói, bírói, végrehajtói)
- általános választójogra van szükség (nőkre még nem vonatkozik)
- a szabadság lényege, hogy mindenki megteheti azt, amit a törvények megengednek, és más szabadságát nem korlátozza
- vallási türelem, szólásszabadság, sajtószabadság

- Rousseau (1712-1778):

- a társadalmi szerződés továbbfejlesztése (1762)
- alapelve a természeti egyensúlyhoz való visszalépés
- a *népfelség elve*, közvetlen demokrácia, ez az egyén hatalmának biztosítója
- köztársaság, a nemzeti jelleg hangsúlyosabb figyelembe vétele, hazafias nevelés
- erős hatalom kell, de a hatalmi ágak szétválasztása nélkül ismét diktatúra lehet!

5. Enciklopédisták

- D'Alembert, Diderot, Helvetius, Holbach

- ateisták, materialisták

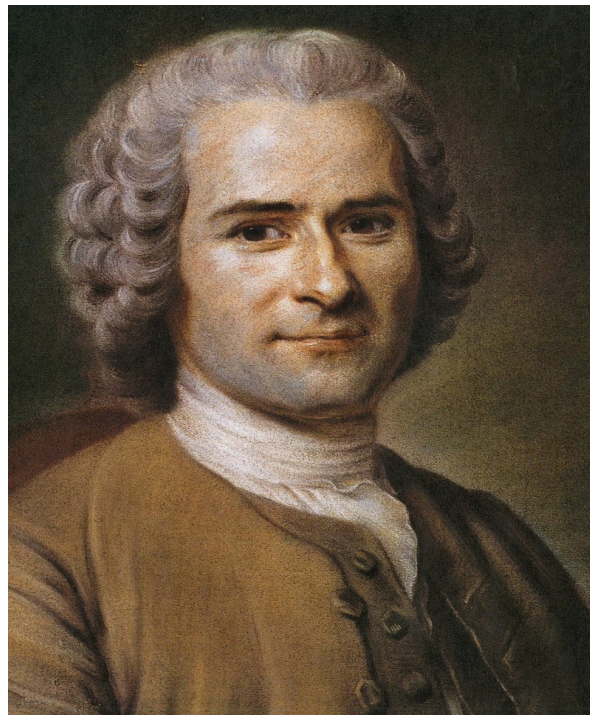
- idealisztikus társadalomkép az emberi természet örök és jó

- Cél összegyűjteni, és kiadni a felvilágosodás irodalmát

XIX. századi linkgyűjtemény: <https://www.ketperctori.hu/xix-szazad-linkgyujtemeny>

Montesquieu

Rousseau